

Kundera, Lubomír

[Památky a příroda 11]

Archaeologia historica. 1988, vol. 13, iss. [1], pp. 661-662

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/139814>

Access Date: 21. 10. 2024

Version: 20241021

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

rodními podmínkami přináší i řadu důležitých poznatků a zajímavých postřehů. Závěr sborníku tvoří příspěvky Bedřicha Šindeláře o svobodném zednářství na Moravě koncem 18. století (s. 144—183) a o vlnařské velkovýrobě na Moravě a ve Slezsku v letech 1740—1848 z pera Jana Janáka (s. 184—229).

Sborník je skutečně reprezentativním průřezem výsledků badatelské práce předních moravských historiků. Snad jen měla být věnována větší pozornost mapovým přílohám (např. na s. 56—57 jsou na mapce příliš směřovány různé časové horizonty historického vývoje několika století, a to právě období, kdy došlo ke značným změnám. Na mapě uváděná sídla údělných knížat v Jemnici a Břeclavi nejsou bezpečně prokázána, chybí zde řada důležitých hradebních center a neúplně je i vysvětlení značek k mapce). Jinak si ale lze jen přát, aby následoval i další svazek podobně zaměřených velmi kvalitních studií, prohlubující naše znalosti o dějinách Moravy.

ZDENĚK MĚŘÍNSKÝ

Památky a příroda 11, Praha 1986, 640 s., obr. v textu.

Sešit 1: str. 1—64. Z obsahu: J. Bukovský, Měňínská brána v Brně slouží po obnově novému účelu, 8—12. Stručný historický přehled stavebního vývoje Měňínské brány a zpráva o její rekonstrukci v letech 1977—81. Sešit 2: str. 65—128. Z obsahu: J. Varhaník, J. Zavřel, K morfologii a petrografii raně gotické výstavby hradu Zvíkova, 65—71. Příspěvek doplňuje poznatky o morfologii raně gotické architektury hradu na základě nově zjištěných architektonických článků, převážně ze 13. stol., získaných při nedávných úpravách objektu. Nové poznatky dokládají úzký vztah hradní architektury Zvíkova k bavorsko-rakouskému Podunají, jak předpokládala již D. Menclová. Sešit 3: str. 129—192. Z obsahu: D. Vernerová, Rekonstrukce tvrze v Čelákovcích (Nové využití architektonické památky pro potřeby městského muzea), 138 až 142. V letech 1977—1983 byla provedena rekonstrukce tvrze v Čelákovcích podle projektu vypracovaného v ŠÚRPMO Praha. Sešit 4: str. 193—256. Z obsahu: J. Sommer, Ke stavebnímu vývoji kostela ve Straškově, 214—215. Kostel sv. Václava ve Straškově (okr. Litoměřice) vznikl kolem r. 1200. Románská stavba prošla ve 14. století gotickou přestavbou, kterou pravděpodobně ovlivnila tvorba hutí v Roudnici, vytvořená biskupem Janem IV. z Dražic. Sešit 5: str. 257—320. Z obsahu: V. Razím, Raně gotická fortifikace města Horažďovic, 261—269. Příspěvek přináší poznatky získané povrchovým stavebním průzkumem o raně gotické fortifikaci Horažďovic na podkladě svědeckví písemných pramenů. Začátek výstavby opevnění datuje autor k roku 1279, nebo těsně před něj. Sešit 6: str. 321—384. Z obsahu: J. Kudrnáč, Ochrana archeologických památek po pravěké a středověké těžbě nerostných surovin v Čechách, 329—332. Příspěvek se zabývá ochranou archeologických nemovitých památek spjatých s těžbou a úpravou rud, jejichž ochranu uskutečňuje Archeologický ústav ČSAV v Praze ve spolupráci s orgány památkové péče. J. Úlavec, Příspěvek ke stavebním dějinám vlašimského hradu, 347—348. Využití ikonografického materiálu ke stavebním dějinám vlašimského hradu. V závěru shrnuty poznatky již dřívějšího architektonického a historického průzkumu, který řadí vlašimský hrad do skupiny tzv. kastelů francouzského typu. Sešit 7: str. 385—448. Z obsahu: J. Varhaník, Neznámý románský kostel na dolní Ohři, 392—396. Stať se zabývá kostelem sv. Václava v Křesíně (okr. Litoměřice), jehož dosavadní uměleckohistorická literatura považovala za gotický, taktéž písemné zprávy jsou až ze 14. stol. Stavební povrchový průzkum objektu v r. 1986 potvrdil již předpokládané starší — románské — jádro stavby. Na základě již zmíněného průzkumu autor konstatuje, že někdejší podélný románský kostel s hranolovou západní věží v ose lodí (široké asi 8,1 m a dlouhé 10,6 m) byl v gotice rozšířen tak, že starší budova byla obestavěna větší novostavbou za využití co největší části starých obvodových zdí. J. Čechura, Historická analýza údajů ke stavební činnosti v bývalém dominikánském kostele v Českých Budějovicích do konce 13. století, 397—402. Autor na základě historických písemných pramenů analyzuje postup výstavby bývalého dominikánského kostela v Čechách Budějovicích v druhé polovině 13. století. L. Luštin-

c o v á, Příspěvek ke stavebnímu vývoji Prašné brány na základě inženýrsko-geologického průzkumu, 403—407. Poznatky získané inženýrsko-geologickým průzkumem v souvislosti s výstavbou pražského metra na trase B přinesly nový pohled na stavební vývoj Prašné brány. Sondy odkryly kdysi nadzemní zdivo, základy i základovou půdu brány a objasnily hloubku vnitřního staroměstského příkopu. Průzkum zjistil, že brána je založena v hloubce 8,9 m pod dnešním terénem, z čehož je 7,5 m pozdějších navážek. D. J o s e f, Mosty na zemském hradě Pernštejně, 409—412. Materiál a poznatky získané skupinou z brněnské stavební fakulty VUT při průzkumu mostních objektů na hradě Pernštejně a jeho okolí. Sešit 8: str. 449—512. Z obsahu: J. Ú l o v e c, Zaniklé tvrziště v Markvarci, o. o. Krajková, o. Sokolov, 473—474. Krátký příspěvek zabývající se zaniklým tvrzištěm v Markvarci na Sokolovsku (keramický materiál z lokality, již dříve nalezený, je datován do období mladohradištního až středověkého). Lokalita i s okolím byla v r. 1956 zlikvidována. P. K r o u p a, K rostlinné ornamentice v architektuře 13. století, 474—476. Autor se ve svém článku zabývá vývojem rostlinného ornamentu ve druhé pol. 13. stol. Tento výzdobný prvek tvoří významnou součást české středověké architektury. Sešit 9: str. 513—576. Z obsahu: Z. D r a g o u n, Rotunda sv. Jana v Oboře (Příspěvek k poznání románské Prahy), 521—530. Výsledky záchranného archeologického výzkumu PSSPOP v prostoru dnešního Jánského vršku na Malé Straně, na území předlokační osady Obora. Výzkum, který probíhal od prosince 1985 do března 1986, prohloubil a doplnil poznatky o románské fázi kostela sv. Jana. Další zjištění by měl přinést plánovaný archeologický a stavebně historický průzkum. M. P l a č e k, Klášterní chrám v Paulinzelle a jeho záchrana, 532—533. Informace o významné památce církevní architektury v NDR. Klášter vznikl v r. 1106. Sešit 10: str. 577—640. Z obsahu: V. R a z í m, Městské opevnění Dvora Králové nad Labem (K metodice památkových konzervací), 577—588. Výsledky stavebně historického průzkumu zbytků městské fortifikace Dvora Králové, jejíž vznik autor klade do druhé poloviny 13. stol. J. S o m m e r, Ke stavební podobě gotických kostelů s chórovou věží ve východní části středních Čech, 595—602. Příspěvek zabývající se výskytem gotických chórových věží u venkovských kostelů ve východní části středních Čech, jejichž vznik je kladen kolem roku 1300.

LUBOMÍR KUNDERA

Umění XXXIV, Praha 1986, 568 s., obr. v textu.

Sešit 1: str. 1—97. Z obsahu: K. B e n d a, O slohovém rázu pokladu zlatých nádob z Nagyszentmiklós, 20—28. Poklad 23 zlatých nádob o celkové váze 9,9025 kg nalezených r. 1799 při kopání základů ve vesnici Nagyszentmiklós poblíž soutoku Maroše a Tisy (na území dnešního Rumunska) má ve srovnání se souměřitelnými depoty zlatých a stříbrných nádob z vých. Evropy hybridní, ale vnitřně jednotný slohový ráz. S blízkými prvky jeho ornamentální a figurální výzdoby se setkáváme i na velkomoravských kovových ozdobách, z čehož plyne jeho význam pro počátky slovanského výtvarného projevu. Na základě provedené analýzy se autor domnívá, že poklad vznikl v druhé polovině 8. století, nejpozději na počátku 9. století, a připisuje jej Avarům, stejně jako maďarští badatelé T. Horváth, A. Alföldi, T. Nagy ad. Poklad vyšel z dílny, která musela být na dvoře avarského chána v okolí Temešváru. Na jeho vzniku se podílelo víc zlatníků, různého původu a s různými zkušenostmi, jež však vedoucí osobnost sjednotila k vytvoření stylově do značné míry uceleného souboru. Na nádobách pokladu z Nagyszentmiklós se stýká středoasijský posásánovský, ale ještě předislámský styl se slohovým názorem, jenž vyrůstá z byzantské antiky, avšak míří dál směrem k tvarovému zjednodušení a další abstrakci rostlinného ornamentu. J. K u t h a n, Královské kaple 13. století v českých zemích, 35—43. V české monumentální architektuře druhé pol. 13. stol. náleží významné místo stavbám kaplí budovaných na královských hradech, eventuálně v areálech klášterů, jejichž patronem byl panovník. V některých případech patří tyto rozměrem ne největší stavby k vrcholným architektonickým dílům své doby na půdě českých zemí. Slohově se tyto stavby ve větší či menší míře hlásí ke stylu severofrancouzské klasické gotiky, jejíž recepce nastala ve stř. Evropě už